

Elfde Hoofdstuk.

Een tragisch sterfbed.

Laat in den namiddag werd boer Moerman wakker. „Nu gevoel ik me wat beter,” zei hij. „Ik was van plan met allen weg te trekken, maar nu ik kalmer ben, wil ik ook verstandiger zijn. Vluchten is toch 't laatste. Geen huis meer hebben en alles achterlaten Maar ik bid God, dat ze me niet meer naar dat gruwelijk werk komen halen.”

„Moest je alleen gewonden vervoeren?” vroeg zijn vrouw.

„Ja, altijd heen en weer rijden.”

„Zooveel gewonden?”

„O, we reden met veel boeren En dan al die auto's. 't Is verschrikkelijk, zooals er nu mannen geofferd worden. Ze vechten bij Langemarck, achter Poelcapelle, te Houthulst en Passchendale geweldig. En 't is nog niet te zeggen, wie er winnen zal. 'k Heb al groote kerkhoven gezien.”

Moerman noemde akkers van kennissen op, die nu vol dooden lagen. Groene takken tooiden de graven.

„Moeder is maar ziek,” vertelde tante Emma dan.

„Moeder ziek Och, ik heb vanmorgen vergeten naar haar te vragen. 'k Was ook zoo op. Wat scheelt moeder?”

„De dokter is even geweest. 't Is van schrik en vermoeienis, zei hij. We moeten haar maar laten rusten.”

Moerman ging eens gauw in de andere kamer. De oude vrouw lag te slapen, of liever ze was buiten kennis.

„Zoo ligt moeder bijna altijd,” zei tante Louise, die trouw waakte.

„Ze heeft ook zooveel ontmoet, en dat op haar jaren.”

„Ja. 't Is een vreeselijke tijd.”

Moerman bleef eenigen tijd bij de sponde der kranke zitten. Stil vertelde hij aan zijn zuster, welke ellende hij had gezien.

Soldaten kwamen hem roepen.

Ze moesten een koe hebben.

„Een koe,” jammerde Moerman. „Ik heb er maar twee.”

„O, de andere komen we dan morgen wel halen,” spotte een ruwe kerel. Maar een makker toonde meegevoel.

„Ja, vriend,” zei hij, „'t is erg voor de boeren. Maar krijg is krijg En krijg is erg.”

De soldaten voerden het beest mee. Een bon gaven ze niet. Daar scheen men hier geen tijd voor te hebben.

Jan was eindelijk ook wakker geworden. Toen de militairen weg waren, kwam hij naar buiten. Oom had de tranen in de oogen.

„En zoo halen ze stuk voor stuk je bezittingen weg, waarvoor je een heel leven gewerkt hebt,” zei hij droevig.

„Jan, toen je hier met je vriendjes was, wilden we aan geen oorlog gelooven, hé? Maar 't is te West-Roozebeke en Langemarck en op veel plaatsen weer al ellende. God helpe ons!”

De knaap vertelde nu zijn avonturen.

„Daar wist ik nog niets van. Tante en moeder wilden het zeker voor me verzwijgen. Jongen, je doet me nog verschrikken. Al die gevangenen zijn dezen morgen naar Rouselare gebracht.”

„Zijn ze al weg!”

„Ja, ik zag ze vertrekken.”

„Donkers ook?”

„Dat zal wel. 'k Was te moe om scherp te kijken, wie er al bij dat troepje waren.”

„O, wat zullen Michiel en zijn moeder bedroefd zijn!”

„Overal is er nu verdriet en ellende. God geve ons gauw vrede. Hoor eens, altijd maar schieten. En van verschillende kanten. Verder van hier, ginder aan de IJzer, bij Dixmuiden en Nieuwpoort, moet het al even erg toegaan. 't Is een schande zoo de kostbare levens op te offeren.”

Tante Emma weende ook om de gevorderde koe.

„Laten we met de anderen vluchten!” zei ze.

„En wat zou 't ons helpen? Overal komen we bij Duitschers,” antwoordde haar man. „En kunnen we nu vluchten met grootmoeder? We moeten maar stil afwachten.”

Weer daalde de avond. Soms bedaarde 't schieten een wijle, maar de kalmte duurde niet lang.

In den nacht werd grootmoeder helderder.

„Mijn einde nadert,” zei ze. „Ik voel het En 't is maar goed ook Oude menschen kunnen dit niet overleven Oorlog O, was Antoon nu maar hier . . . !”

Antoon was Jan's vader.

„Misschien ontmoet ik hem in den hemel Maar áls gij hem terugziet, zeg dan dat ik veel aan hem heb gedacht.”

Lang spreken kon de kranke niet. Weldra viel ze weer in een onrustigen slaap. Soms prevelde ze den naam van haar afwezigen zoon.

't Was tragisch dit sterven, terwijl 't kanon gestadig donderde en de ramen rinkelden....

Och, daar op kleinen afstand vielen jonge mannen bij hoopen, en toch maakte ook het naderen van den dood bij deze oude vrouw diepen indruk.

's Morgens ging boer Moerman om den pastoor, die naar gewoonte der Roomsche Katholieke kerk de stervende bedienen zou.

De geestelijke vertroostte de zieke en de familie. O, hij moest in deze dagen zooveel menschen moed in spreken!

't Was tegen den middag, dat bij de oude vrouw Moerman de doodstrijd begon.

„Antoon,” mompelde ze nu en dan....

„Moeder, ken je me niet meer?” vroeg schreiend tante Louise, die immers altijd met haar samengewoond had.

„Ja....” knikte de zieke....

Met haar smalle, magere hand zocht ze die van haar brave dochter. En uit den blik, dien ze op tante Louise richtte, straalde liefde.

O, grootmoeder wilde ze allen nog eens aankijken, en haar lippen bewogen zich, als om iets te zeggen.... Maar 't ging niet meer....

Oom, tante Emma, Louise, vrouw Moerman en Jan omringden dit sterfbed.

De kleinen speelden in de schuur. Wat begrepen zij van den dood.... en hun vroolijke stemmen zouden de kranke misschien hinderen.

Grootmoeder's borst ging hijgend op en neer.... De ademhaling werd moeilijker. De dood, die daar buiten aan het front, waar de kanonnen bulderden, de mitrailleurs heesch blaften, de geweren knalden, de bajonetten kletterden, zooveel offers eischte, verscheen ook in deze stille kamer.

„Vooruit!” klonk het ginds, en compagnies moesten oprukken, al werden de rangen gedund.

Vooruit dan maar over stervenden en gewonden.. vooruit, al vielen links en rechts kameraden!

En als de eene compagnie weggemaaid was, naderde de andere.... En de dood oogstte onverstoorbaar onder bang geschrei: wanhoopskretten, doodsgeschreeuw.

„Moeder!” kermde de jonge soldaten.

„Mijn vrouw, men kinderen!” kloegen getroffen vaders.

„Water!”

„Help me!”

„O, neem mij mee!”

Zoo smeekten anderen.

Maar de dood was ongenadig, en ruw sloeg hij zijn zeis en velde hij de rijen jonge offers.

Doch hier in de kamer brak hij stil den levensband.

„Antoon,” prevelde de stervende.

Nog dacht ze aan den afwezige, aan den soldaat, van wien men niet wist, of hij nog leefde of grootmoeder alreeds was voorgegaan.

„Antoon....,” zuchtte 't trouwe moederhart, en 't was de laatste kloep.... toen stond het stil.

Grootmoeder was overleden.

De vrouwen schreiden luid. Oom Emiel sloot de doode de oogen.

Grootmoeder was uit al de oorlogsellende verlost.

Ze had haar huis moeten ontvluchten.... ze was nu in 't Vaderhuis, waar niet meer geschied en gezocht wordt, waar geen droefheid of angst meer heerscht.

Boer Moerman stond met tranen in de oogen en op de wangen naar zijn moeder te staren. Veel ging hem door 't hoofd.... Allerlei herinneringen kwamen op.... zijn jeugd, zijn jongelingschap.... Toen Antoon soldaat werd,

moest hij dubbel hard zijn ouders helpen. En hij deed het gaarne Wat hadden vader en moeder niet voor hun kinderen gezwoegd! Dan zijn huwelijk het sterven van vader. Moeder ging in de stad wonen. De beide zonen zorgden dat zij een rustigen levensavond genoot. Ja, 't was Emiel Moerman nu een troost, dat hij altijd een goede zoon voor zijn moeder was geweest.

Ruwe stemmen verstoorden den boer in zijn mijmeringen. Soldaten kwamen om voer en stroo.

't Was immers oorlog

Drie dagen later werd grootmoeder begraven.

Onder kanongebulder was ze gevlucht, had ze ziek gelegen. Onder kanongebulder werd ze ter eeuwige ruste gelegd.

De strijd woedde voort, zonder dat een der partijen vorderingen maakte.

Alleen de dood behaalde zege.

EEN VLAAMSCH GEZIN IN OORLOGSTIJD

DOOR A. HANS

ALKMAAR. GEBR. KLUITMAN